

Jaarverslag 2014
Stichting Elisabeth Strouven (SES)

Inleiding

Stichting Elisabeth Strouven is een vermogensfonds en statutair gevestigd in Maastricht. Ze heeft als doel, door aanwending van haar revenuen, hulp en bijstand te verlenen aan organisaties en instellingen in de sociaal-maatschappelijke en culturele sector binnen de gemeente Maastricht. Deze revenuen komen voort uit het beheer en de exploitatie van het vermogen van de stichting. Het bestuur bepaalt welke organisaties en instellingen voor hulp en ondersteuning in aanmerking komen.

Beleidsontwikkeling

Het verslagjaar 2014 stond, als planmatig vervolg op de jaren 2012 en 2013, in belangrijke mate in het teken van implementatie van het in het businessplan voorgenomen en geformuleerde beleid. Stap voor stap werd uitvoering gegeven aan het voorgenomen beleid, zoals dat is vastgelegd in het businessplan.

De geformuleerde jaardoelen voor 2014 werden grotendeels gehaald en daarmee werd tegelijkertijd ook het in 2013 geformuleerde beleid geïmplementeerd. Dat resulteerde voor het vermogensbeheer in de implementatie van een nieuw beleggingsstatuut en voor het giftenbeleid in de doorontwikkeling van het giftenbeleid.

Concreet

Het betekende voor het beleggingsbeleid dat een nieuwe vermogensbeheerder, de ABN AMRO, aantrad om het beleid volgens de gemaakte afspraken te implementeren. De vernieuwing met betrekking tot het giftenbeleid

kreeg concreet gestalte in de totstandkoming van de leerstoel Filantropie en sociale innovatie maar ook in nieuwe aanzetten met betrekking tot de samenwerking met andere vermogensfondsen.

De in het voorjaar van 2013 door Elisabeth Strouven in gebruik genomen automatisering werd in het verslagjaar verder verfijnd. Het verslagjaar was ook het jaar waarin de monitoring van projecten in de backoffice van de automatisering, in het licht van de looptijd van de projecten en de ingebruikname van de automatisering begin 2013, in zijn geheel werd gerealiseerd. Tevens werd de frontsite continue voorzien van actuele informatie omtrent de activiteiten en de ondersteunde projecten van de Stichting.

De eerste ‘Pitch’ werd, onder de naam “Stadsgoud”, zeer succesvol uitgevoerd en de Colleges van Advies gaven inhoudelijke adviezen op sociaal-maatschappelijk en cultureel gebied. Op het gebied van transparantie werden de in 2013 gestelde doelen ook daadwerkelijk geïmplementeerd. Aan het eind van het verslagjaar werd, zoals voorgenomen, het businessplan bijgesteld en zijn de nieuwe jaardoelen voor 2015, gelet op de sterke ontwikkeling van de stichting in concept, bepaald. Deze jaardoelen worden in het voorjaar van 2015 definitief vastgesteld.

Giftenbeleid

Het bestuur is bevoegd maximaal 10 procent van de revenuen uit het voorafgaande exploitatiejaar te besteden aan giften, zonder gebonden te zijn aan de doelstelling

Musica Sacra Maastricht. Waarheen leidt de weg?

Musica Sacra Maastricht ontstond in 1983. Toen heette het nog Europees Festival van Religieuze Muziek. Het is altijd gebleven bij die eenmalige naamsverandering. Waarom eigenlijk? Want anno 2015 is Musica Sacra Maastricht een uitgebreid kunstenfestival. Naast muziek is er volop aandacht voor dans, theater, beeldende kunst, film, performances en lezingen. Fons Dejong is projectleider bij Musica Sacra Maastricht, waarbij zijn aandacht vooral uitgaat naar dans: 'We hebben de afgelopen jaren al vaker onze gedachten laten gaan over de naam van ons festival. Voldoet die naam nog of niet? Aan de ene kant hebben we tegenwoordig inderdaad veel meer te bieden dan uitsluitend religieuze muziek, al is muziek nog steeds onze kernactiviteit en bestrijkt die talloze genres, stijlen en tijdperken. Aan de andere kant: Musica Sacra Maastricht is in de loop der jaren uitgegroeid tot een sterk en herkenbaar merk voor velen. En van dat sterke merk willen we niet zomaar afstand doen.'

Thema 2015: De weg

De herkenbaarheid van het kunstenfestival zit ook in de programmering – vier achtereenvolgende dagen in september – en in het jaarlijks wisselende thema. In 2014 speelde het thema 'Ontzagwekkend' onder andere in op de even bevoorrechte als verbazingwekkende plek die de mens inneemt te midden van het grote wentelen der planeten in de oneindige kosmos. Het thema in 2015 is: 'De weg'. Fons Dejong: 'Dat thema staat voor dolende, wandelen, onderweg zijn, pelgrimeren, de weg in jezelf vinden ... noem maar op. En in de context van ons festival, het was Jezus die zei: 'Ik ben de weg, de waarheid en het leven', terwijl Boeddha zijn volgelingen de weg wees naar het achtvoudige pad.' Zelf heeft Fons Dejong in 2009 de bekende voettocht naar Santiago de Compostella voltooid. Dit jaar zal hij tijdens het festival vertellen over zijn ervaringen tijdens die gesponsorde reis om onder meer geld in te zamelen voor de restauratie van de torens van de Onze-Lieve-Vrouwebasiliek.

Mechanische heiligen

Wat mogen de bezoekers zoal verwachten in 2015? 'Om bij het eind te beginnen: als slotconcert van het festival hebben we gekozen voor El viaje de Jerusalem – De reis naar Jeruzalem –

van de zestiende-eeuwse Spaanse componist Francisco Guerrero. In samenwerking met het Bonnefantenmuseum verzorgen we een nieuwe versie van de expositie Saints Alive van Michael Landy, zoals die in 2013 te zien was in de National Gallery in Londen. Hierbij gaat het in het kort gezegd om een serie mechanisch aangedreven christelijke heiligen die via piepende en krakende wielen, veren en tanden vanuit het verleden hun opwachting maken. Vanuit datzelfde verleden komen tijdens Musica Sacra Maastricht 2015 ook in de vergetelheid geraakte Maastrichtse componisten weer tot leven. Daarnaast richten we ons met Lumière Cinema op de jongere festivalbezoekers door hun cinefiele films aan te bieden binnen het gekozen thema. En om te symboliseren dat het vinden van de juiste weg niet altijd in een kaarsrechte lijn verloopt, willen we op verschillende toegangspunten tot het centrum van Maastricht bladgroene labirinten aanleggen.'

Kwaliteit van de programmering

'Als inspiratiebron hiervoor diende het tegellabyrint in het bergportaal van de Sint-Servaasbasiliek. Vanaf de ingang reizen pelgrims langs de vier steden Maastricht, Constantinopel, Rome, Keulen en Aken naar Jeruzalem, de stad die in het midden van het labyrint is afgebeeld. Ook gaan we onder meer samenwerken met de Toneelacademie en de Jan van Eyck Academie om de programmering van Musica Sacra Maastricht in 2015 extra aantrekkelijk te maken. Stichting Elisabeth Strouven heeft € 20.000,- vrijgemaakt voor deze festivaleditie. Dat bedrag is niet specifiek gelabeld aan een bepaald project. We hebben de vrijheid om het bedrag binnen het festival te besteden zoals ons voor ogen staat. Bovendien behoren we tot de meerjarig ondersteunde evenementen van de stichting. Ook dat geeft een goed gevoel. Net als onze onderlinge relatie. Die is – gelukkig – gebaseerd op de kwaliteit van onze programmering en niet op een serie kengetallen.'

Kijk voor meer informatie over het kunstenfestival op www.musicasacramaastricht.nl.

zoals die in de vorige alinea is omschreven. Een deel van die 10 procent bestaat uit giften aan internationale hulporganisaties. Hierbij geldt als voorwaarde dat deze organisaties zijn verankerd in Zuid-Limburg. Daarnaast worden giften verstrekt aan initiatieven die hun oorsprong vinden in de buurgemeenten van Maastricht, te weten de gemeenten Eijsden-Margraten, Meerssen en Valkenburg A/d Geul.

Het bestuur is gemachtigd besluiten te nemen over giften tot maximaal €50.000,-. Over giften van meer dan € 50.000,- is vooraf goedkeuring van de Raad van Toezicht vereist.

De stichting streeft naar een efficiënte afhandeling van de verzoeken om financiële steun. Een verzoek kan uitsluitend digitaal worden ingediend. Bij de toekenning en afwijzing van verzoeken wordt een korte motivatie gegeven.

In het geval van een bijdrage tot maximaal € 2.500,- van Stichting Elisabeth Strouven kan worden volstaan met een schriftelijke melding dat het initiatief/project heeft plaatsgevonden. Er hoeft geen inhoudelijke en/of financiële verantwoording te worden overgelegd. De ontvanger van een bijdrage van € 2.501,- tot € 50.000,- voor een initiatief/project levert binnen drie maanden na afronding van het initiatief/project een inhoudelijke en financiële verantwoording in bij Stichting Elisabeth Strouven. Bij een bijdrage van € 25.000,- of meer wordt de financiële verantwoording

tevens voorzien van een verklaring omtrent getrouwheid en rechtmatigheid.

Verslag over het jaar 2014

De Raad van Toezicht bestond gedurende het gehele verslagjaar uit de volgende personen:

dhr. mr. E. Q. F. Klomp (voorzitter)
prof. dr. A.C. Nieuwenhuijzen Kruseman (vicevoorzitter)
dhr. ing. K. Bonnema (lid)
mw. mr. E. H. M. Brans (lid)
mw. drs. I.R.W.M. Widdershoven (lid)

De Raad van Toezicht is het hoogste orgaan van de stichting, dhr. Drs. B. J. P. Mol fungeerde gedurende het verslagjaar als bestuurder en dhr. T.van Ballegooy MBA gedurende het verslagjaar als bestuurssecretaris.

Gedurende het verslagjaar vielen de organisatie en het giften- beleid onder de directe verantwoordelijkheid van het bestuur. Het beleggingsbeleid viel in 2014 onder de directe verantwoordelijkheid van de Raad van Toezicht. In het verslagjaar kwam de Raad van Toezicht vijf maal bijeen.

Vermogensbeheer en onroerend goed

Besluiten op het gebied van vermogensbeheer worden voorbereid door de beleggingscommissie. Die bestond uit de heren E. Klomp (RvT) en K. Bonnema (RvT). Ook de heren R. Freens (controller), D. Mol (directeur) en T. van Ballegooy (bestuurssecretaris) namen deel aan het overleg. Als adviseur fungeerde in 2014 de heer R. Bauer, hoogleraar Institutional Investors aan de Universiteit Maastricht. De heer Bauer is per 1 januari 2013 toegetreden tot de beleggingscommissie. De commissie hanteert een beleggingsstatuut waarin het beleid van de stichting rond de financiële activa is vastgelegd. Dit beleid is in 2013 nader onderzocht. Dit onderzoek en de beraadslagingen in de commissie hebben in 2013 geleid naar een hernieuwd beleggingstatuut. Naar aanleiding van dit hernieuwde beleggingstatuut is het vermogensbeheer in handen gelegd van de ABN AMRO Bank. In 2014 is het nieuwe beleid geïmplementeerd. Het risicomijdende, defensieve karakter van het beleggingsbeleid van de afgelopen jaren werd gecontinueerd.

Belangrijke bestuursbesluiten op het gebied van onroerend goed worden voorbereid door een vastgoedcommissie. Deze besluiten kunnen betrekking hebben op de aan- en verkoop van onroerend goed, minnelijke of gerechtelijke onteigening van gronden en opstallen, en verhuur in combinatie met een bestemmingswijziging, verbouwing, renovatie, et cetera. De vastgoedcommissie bestond in 2014 uit dezelfde leden als de beleggingscommissie.

De commissie wordt ondersteund door Kreuwels Vastgoed en vormt sinds 2013 een combinatie met de beleggingscommissie. Dit om het geheel aan beleggingen en investeringen in een beleidsmatig verband te brengen.

Overzicht van activiteiten in de 6 subsidieprogramma's

Programma 'directe aanvragen' en '10% regeling': In 2014 heeft het bestuur 195 'directe' verzoeken om financiële ondersteuning in behandeling genomen. Van deze 195 verzoeken werden 80 verzoeken afgewezen en 115 verzoeken gehonoreerd. Van deze gehonoreerde giften betroffen 81 giften een bedrag € 2.500,- of minder. In 34 gevallen werd een bijdrage toegekend van € 2.500,- of meer. In 13 gevallen werd een bijdrage toegekend van € 10.000,00 of meer.

In totaal werd in 2014 € 970.253,- aan culturele en sociaal maatschappelijke doelen overgemaakt. De bijdrage aan de gemeente Maastricht als bijdrage voor het Geusselt zwembad van € 1.500.000,- wordt effectief in 2015 overgemaakt.

In het kader van de 10%-regeling werden 22 projecten ondersteund met een totaalbedrag van € 118.487,- Thematische programma's: In 2014 liep het thematische project Nao Vääre af. In totaal werd in 2014 € 177.577,- aan de projecten gedoneerd.

Met behulp van een lening uit het Elisabeth Strouven Monumentenfonds werd in het verslagjaar de een lening, groot € 800.000,- aan buitenplaats Vaeshartelt

beschikbaar gesteld. De eerste zogenaamde Pitch werd in het voorjaar van 2014 onder de naam 'Stadsgoud' succesvol uitgevoerd. Er was € 100.000,00 beschikbaar, maar uiteindelijk werd een totaal bedrag van € 87.550,00 toegekend. (een enkel project trok zich alsnog terug). Het pijlerprogramma werd in 2014 verder voorbereid.

Ook werden kortingen op de huur verleend aan het Toon Hermanshuis en aan het Museum aan het Vrijthof, ter grootte van € 196.550,00

Ontwikkeling van de uitvoering van het giftenbeleid

Ook in 2014 werd met relatief veel initiatiefnemers van projecten en aanvragers van subsidies overleg gevoerd omtrent hun project of aanvraag. Dit leidde in een aantal gevallen tot verbeterde aanvragen, aanvullingen of combinaties van initiatieven en in andere gevallen tot doorverwijzing naar andere financiële bronnen of het afzien van een aanvraag. Een en ander past binnen de strategie van de Stichting om een zoveel als mogelijk 'outreaching en proactief giftenbeleid' te realiseren, waarbij in het verslagjaar 2014 de ambitie om een relatief open houding te ontwikkelen is door ontwikkeld. De monitoring van gehonoreerde projecten, dankzij de mogelijkheden die ter beschikking kwamen door de ingebruikname van de nieuw ontworpen automatisering, verliep geheel naar wens. Hiermee is lopende het verslagjaar 2014 de derde fase van de beleidscyclus, 'monitoring', zoals geformuleerd in het businessplan geheel volgens planning en verwachting

Het Grand Canal gaat weer bruisen

Van zijn fabrieksschoorstenen weten we het zeker. Maar rookte Petrus Regout zelf ook, de grootindustriële die in 1863 permanent in kasteel Vaeshartelt kwam wonen? Geen idee. We zitten in de fumoir of rookruimte van het kasteel. Rentmeester Frank Wormer van Buitenplaats Vaeshartelt vertelt over de Belgische tuinarchitect Gindra, die al tien jaar eerder in opdracht van diezelfde Regout was begonnen met de aanleg van een Engelse landschapstuin op het domein. En niet zomaar een tuin. Exotische bomen, gigantische gazons, bloemperken, vijvers, fonteinen, priëlen en folly's ... Wat evenmin ontbrak was het Grand Canal. Zoals heel wat kanalen in die tijd was ook dit een kopie van het Grand Canal in de Franse tuinen van het kasteel van Versailles bij Parijs. De fonteinen en watervallen in het kanaal van Regout werkten overigens op basis van een stoommachine, die water in een ijzeren reservoir pompte.

Verstilde bedding

We gaan naar buiten. Rentmeester Frank Wormer laat zien hoe het kanaal er nu bijligt. De fonteinen en watervallen zijn er niet meer. Sterker nog: er is helemaal niets overgebleven van de grandeur van het Grand Canal. Het water in de zompige bedding lijkt verstild en ook de oever waarop we staan is chronisch in zichzelf gekeerd. Toch gaat het kanaal straks weer bruisen, zoals de hele Buitenplaats Vaeshartelt tegenwoordig bruist als onder meer hotel- en congresaccommodatie. Mede door een laagrentende lening van € 800.000,- uit het Monumentenfonds Elisabeth Strouven kan Stichting Buitenplaats Vaeshartelt aan de slag om het Grand Canal in ere te herstellen en zo verder invulling geven aan haar ideële doelstelling: de buitenplaats duurzaam in stand houden en breed beschikbaar stellen voor publiek. Dat bedrag is trouwens niet volledig bestemd voor de restauratie van het kanaal. Ook het onderhoud van gebouwen, bouwkundige elementen en de ontwikkeling van diverse andere groene projecten – naast het kanaalproject – maken deel uit van de financiële toekenning.

Geen adel

Een stoomglasfabriek, een spijkerfabriek, een aardewerkfabriek, een geweerfabriek, een gasfabriek ... Maastrichtenaar Petrus Regout – meneer Pie voor vrienden en bekenden – had genoeg

geld om te kopen wat hij wilde. Behalve kasteel Vaeshartelt waren dat landgoed Mariënwaard met kasteel La Grande Suisse en villa La Petite Suisse, villa Kruisdonk en villa Canne. En dan was er nog villa Aldegonda, genoemd naar zijn vrouw Maria Aldegonda Hoeberechts, die bij hun huwelijk een aantrekkelijke bruidsschat had meegenomen. De Maastrichtse en Nederlands eerste grootindustriële had dus alles, zou je denken. Dan laat rentmeester Frank Wormer een schilderij zien waarop Regout staat afgebeeld in de pose van wat een koning zou kunnen zijn. Die pose had Regout misschien afgekeken van een echte koning, Willem II. Dat was een vriend voor wie hij in eerste instantie kasteel Vaeshartelt had gekocht. Koning Willem II zorgde ervoor dat Regout lid werd van de Eerste Kamer, maar hij zorgde er niet voor dat Regout in de adelstand werd verheven; terwijl hij die bevoorrechte status wel gunde aan andere protegés. Dat staat natuurlijk los van het feit dat de betekenis van Regout voor de economische ontwikkeling van Maastricht groot is geweest.

Minachting arbeiders

De adelstand bereikte hij dus nooit. Het zou goed kunnen dat Regout zich daarom zo uitsloofde om zijn rijkdom te laten zien. Ook aan de notabelen die hem consequent negeerden vanwege zijn niet-adellijke afkomst en die hem hardnekkig en kleinerend pottekeuning bleven noemen. Misschien dat het overigens schitterende Grand Canal daarom balanceerde op de rand van ingetogen kunst en schreeuwerige kitsch. Hoe dan ook: de restauratie van het kanaal zal ongetwijfeld stijlvol plaatsvinden. Het beeld dat veel mensen – terecht of onterecht – nog steeds van Regout hebben, is minder stijlvol. Een hardvochtige en soms onmenselijke werkgever. Die beeldvorming werd voor een groot deel bepaald door zijn eigen zoons, vertelt rentmeester Frank Wormer. Toen die werden gehoord tijdens een parlementaire enquête, spraken ze met zoveel minachting over het arbeidersvolk, dat de maatschappelijke ophef daarover alsnog keihard in het gezicht sloeg van hun inmiddels overleden vader.

Op www.vaeshartelt.nl staan alle maatschappelijke, culturele en duurzame activiteiten van Buitenplaats Vaeshartelt vermeld.

geïmplementeerd in de bedrijfsvoering.

Overleg met de gemeente Maastricht

Het giftenbeleid van de stichting is in 2014 door het bestuur besproken met het college van burgemeester en wethouders van Maastricht. Het overleg bestond uit informatie-uitwisseling, waarbij is gestreefd naar afstemming van beleid. Ook in dit verslagjaar heeft zeer regelmatig tussentijds ambtelijk overleg met de gemeente Maastricht plaatsgevonden.

Beleid

Stichting Elisabeth Strouven heeft in 2012 een businessplan ontwikkeld en vastgesteld. Daarin is de koers voor de komende jaren uitgezet. Het businessplan is begin 2013 vastgesteld door de Raad van Toezicht. Ook is een directiereglement ontwikkeld waarin de verantwoordelijkheden van de directie in relatie tot de raad van toezicht zijn geregeld. Het businessplan met bijlagen, inclusief het directiereglement, is per 1 januari 2013 van kracht.

Het businessplan is een dynamisch plan en wordt jaarlijks bijgesteld op grond van voortschrijdende inzichten en zich aandienende nieuwe realiteiten. Naast een meerjarig perspectief worden telkenmale jaardoelen opgenomen. Eind 2014 heeft de Raad van Toezicht voor de tweede maal (de eerste bijstelling vond plaats eind 2013) het businessplan bijgesteld en de jaardoelen, gelet op de sterke ontwikkeling van Elisabeth Strouven, als concept vastgesteld voor 2015. In het voorjaar

van 2015 zullen de jaardoelen 2015 definitief worden vastgesteld. Het businessplan als ook de bijstelling op het businessplan zijn gepubliceerd op de website van Elisabeth Strouven.

Toelichting op de realisatie van de jaardoelen 2014

In 2014 zijn de jaardoelen grotendeels gehaald, waarbij het volgende wordt opgemerkt.

1. Auditcommissie

De auditcommissie is samengesteld en vangt haar werkzaamheden aan in 2015 met de beoordeling van de jaarrekening, zodra de jaarrekening van 2014 gereed is. De belangrijkste reden hiervoor is dat het vermogensbeheer per 1 januari 2015 onder de directe verantwoordelijkheid van het bestuur valt, en niet meer onder de verantwoordelijkheid van de raad van toezicht. Met de aanvang van de activiteiten zullen onder meer doelstellingen, werkwijze en dergelijke omschreven worden in een reglement.

2. Implementatie nieuw beleggingsstatuut (centraal thema)

Het nieuwe beleggingsstatuut is in 2014 geïmplementeerd. Gezien de aangebrachte wijzigingen in het vermogensbeheer wordt 2014 gekenmerkt als een overgangsjaar.

3. Notitie onroerendgoedbeleid

Naar aanleiding van het in 2013 hernieuwde beleggingsstatuut is een aparte notitie omtrent het onroerendgoedbeleid vervaardigd. De nota is vastgesteld

door de Raad van Toezicht.

4. Kosten van de organisatie

Gelet op de ontwikkelingen rond de uitvoering van het beleggingsbeleid en het giftenbeleid in 2014 en naar verwachting ook in 2015, plus de onzekerheden die dit meebrengt voor de omvang en kosten van de organisatie, is een pas op de plaats gemaakt met de uitwerking.

5. Implementatie nieuwe thema's, pitch en pijlerprogramma en aanvang CvA's

De afgelopen twee themaprogramma's hebben in 2014 hun afronding gekregen en de nieuwe programma's zijn in 2014 nog niet van start gegaan. In afstemming met de gemeente Maastricht zijn de programma's voorbereid en naar verwachting zullen zij begin 2015 worden geëffectueerd.

Het pijlerprogramma is medio 2014 vastgesteld nadat de colleges van advies hiertoe hun advies hebben gegeven, dat integraal werd overgenomen door de raad van toezicht. In 2014 is het programma geïmplementeerd, waarbij de formele afronding in de eerste maanden van 2015 zijn beslag krijgt.

De eerste pitch (op sociaal-maatschappelijk gebied) heeft, onder de naam Stadsgoud, succesvol plaatsgevonden in het eerste kwartaal van 2014.

6. Aanvang werkzaamheden colleges van advies

Nadat de colleges van advies in 2013 zijn geïnstalleerd,

zijn de advieswerkzaamheden volgens planning in 2014 gestart. (zie onder 'Colleges van Advies').

7. Communicatiestrategie

De verfijning van de communicatiestrategie heeft in 2014 gestalte gekregen door een aanzienlijke uitbreiding van informatie op de website (waaronder een actueel overzicht van gehonoreerde projecten), inzet van communicatiespecialisten (bij de organisatie van de pitch) en door intensivering van contacten met aanvragers van bijdragen. De communicatie met de pers verliep gestructureerd via de communicatieafdeling van Envida.

8. Doorontwikkeling inhoudelijk giftenbeleid (centraal thema)

De leerstoel 'Filantropie en Sociale Innovatie', vanwege de Stichting Elisabeth Strouven aan de Universiteit Maastricht is per 1 november 2014 tot stand gekomen. Prof. Dr. Theo Schuyt is benoemd als Buitengewoon Hoogleraar. Tegelijkertijd is in 2014 het overleg met andere (Limburgse) vermogensfondsen geïntensiveerd. Hiermee is een basis gelegd voor verdere samenwerking. Ten derde is de samenwerking met de Universiteit, school of business and economics, geïntensiveerd en is voorgesorteerd op de te ontwikkelen leeromgeving, die de komende jaren in het drieluik 'samenwerkende fondsen-leerstoel-leeromgeving/kennisnetwerk' gestalte moet krijgen. Een en ander beoogt de inhoudelijke doorontwikkeling van het giftenbeleid van Elisabeth Strouven en een groter effect op haar maatschappelijke omgeving.

Stadsgoud tegen stedelijke armoede

14

Stichting Elisabeth Strouven weet ook dat Maastricht meer is dan een chique winkelstad, al vliegen de dure kledingstukken de laatste jaren niet meer echt uit de rekken. Met het nieuwe project Stadsgoud richt de stichting zich in 2014 op de armoede in de stad. Tijdens de voorbereidingen van het project ontdek je dan dat 'armoede' best een rijk woord is. Want wat valt er allemaal onder die term? Een alleenstaande moeder met drie kinderen en een uitkering in een buitenwijk. Maar ook een pissige radio-luisteraar die vindt dat er véél meer aandacht moet komen voor Limburgstalige muziek. Het gebrek daaraan beschouwt hij weer als armoede.

Professionele hulp

Genoeg mogelijkheden daarom voor de bedenkers van plannen om de armoede in Maastricht te bestrijden. En dat blijkt ook wel. Zo'n 800 mensen doen mee, waarna in februari 112 ideeën worden getoetst op hun overlevingskansen. Na een volgende strenge selectieronde zijn er in maart 9 gouden ideeën over. Die moeten de finalisten dan wel nog even over de Bühne brengen in het Eiffelgebouw. Daar wachten een nieuwsgierig publiek en een vierkoppige jury. Spannend. Ook al hebben de finalisten van tevoren professionele hulp gehad van onder anderen Jean-Paul Toonen. Die is medeoprichter van T36 Media, maar ook van Cinema Luna, TEDx Maastricht en Pecha Kucha Maastricht.

9 finalisten, 7 prijswinnaars

Een echte communicatiespecialist dus, waarbij vooral zijn ervaring als Pecha Kucha-man van pas komt om de 9 Stadsgoudfinalisten met raad en daad bij te staan. Ter verduidelijking: tijdens een Pecha Kucha-bijeenkomst hebben deelnemers via een diapresentatie precies 6 minuten en 40 seconden de tijd om een product of idee aan de man te brengen. Zo worden ze geprikkeld om creatief en – zeker zo belangrijk – to the point te zijn. Dat geldt dus ook voor de Stadsgoudfinalisten. Na 9 korte presentaties mogen uiteindelijk 7 prijswinnaars de 100.000,- verdelen die Stichting Elisabeth Strouven voor het project Stadsgoud heeft vrijgemaakt. Kijk voor meer informatie over de prijswinnaars en een omschrijving van hun ideeën op www.stadsgoud.nl.

Andere manier van denken

Jean-Paul Toonen is als vrijwilliger nauw verbonden met Stadsgoud. Waar haalt hij zijn inspiratie vandaan? 'Ik wil graag een bijdrage leveren om de mindset van mensen te veranderen. We zijn er met z'n allen intussen zó aan gewend om onze handelingen meteen om te rekenen naar individueel financieel gewin, terwijl we ons meer zouden moeten richten op medemenselijke waarden.' Tijdens TEDx Maastricht – afgelopen oktober in het Theater aan het Vrijthof – pleitte gastspreker Rutger Bregman voor een basisinkomen voor iedereen. Kan Jean-Paul zich vinden in dat idee? 'Zeker. Voor mij is dat zelfs een idee dat de potentie heeft om niet minder dan heel de wereld te veranderen. Maar – nogmaals – dan moet eerst onze maatschappelijke manier van denken op de schop. Om een voorbeeld te geven: sommige beroepen worden nog steeds zwaar en onterecht ondergewaardeerd.'

Vuilnismannen versus accountants

'Wat ik daarbij een mooi en verhelderend verhaal vind: eind jaren zestig besluiten de vuilnismannen in New York te gaan staken. Binnen twee dagen al heeft het vuil zich metershoog opgestapeld en zijn de ratten opgerukt tot in de deftigste wijken. Vier dagen later wordt de noodtoestand uitgeroepen. Uiteindelijk winnen de vuilnismannen en krijgen ze hun loonsverhoging. Stel je nu voor dat morgen alle accountants in Amsterdam staken. En dan wil ik echt niet beweren dat accountants geen nuttig werk kunnen doen. Maar: zou de burgemeester in dat geval de noodtoestand uitroepen? Zou die staking trouwens sowieso veel schade aanrichten?'

In 2015 krijgt het project Stadsgoud een vervolg, waarbij de thematische aandacht uitgaat naar kunst en cultuur.

15

Colleges van advies

Transparant, toegankelijk en professioneel zijn kernbegrippen die bij de ontwikkeling van Elisabeth Strouven passen en zijn geformuleerd in het businessplan. Twee adviescolleges helpen de maatschappelijke betekenis van de stichting te vergroten. Zij adviseren het bestuur. De colleges zijn in het verslagjaar samengesteld en kenmerken zich door haar diversiteit en brede verankering in de Maastrichtse samenleving.

De colleges hebben in 2014 ieder twee maal vergaderd. Tijdens deze eerste vergaderingen zijn inhoudelijke adviezen aan het bestuur uitgebracht, onder andere met betrekking tot Stadsgoud, het pijlerprogramma en de thema-programma's.

College van advies op sociaal-maatschappelijk gebied:

mevr. mr. S.A.Th. Oroschin (secretaris)

dhr. drs. O.L.F. Dols

dhr. drs. H.M. Don

dhr. H.W.M. Jongen (voorzitter)

dhr. E.M.J. Kemmerling

dhr. drs. J.A.M.B. Maes

College van advies op cultureel gebied:

mevr. drs. B.M. Bloksma (secretaris)

dhr. drs. L.J. Benders

dhr. dr. J.J. de Jong

dhr. drs. P. Fransman

dhr. H. Haeghens

dhr. ing. J.P.J.M. Voorvelt (voorzitter)

Transparantie

Op het gebied van transparantie hebben zich in 2014 geen nieuwe ontwikkelingen voorgedaan maar zijn de ontwikkelingen die zich in 2013 aandienden geëffectueerd. In de eerste plaats heeft de overheid nieuwe regels gesteld rond de ANBI-status. Deze regels schrijven een hogere mate van transparantie voor dan tot nu toe gebruikelijk was. Dat geldt ook voor vermogensfondsen zoals Stichting Elisabeth Strouven. Om hieraan te kunnen voldoen heeft Elisabeth Strouven een specifieke ANBI-pagina op haar website ingericht. Deze pagina wordt regelmatig geactualiseerd.

Op de tweede plaats is in dit verslagjaar, naar aanleiding van de roep om meer informatie van de zijde van de overheid als ook binnen de in- en externe omgeving van Stichting Elisabeth Strouven, meer gedetailleerde informatie verstrekt. Naast actuele informatie op de website is in het verslagjaar veel gedetailleerde informatie op de website toegevoegd. Zo worden in 2014 voor de eerste maal alle toegekende donaties –real time- op de site gepubliceerd. Er is overigens -omwille van de privacy van de betreffende aanvragers- bewust

niet gekozen om de niet toegekende donaties op de site te publiceren.

Stichting Stille Armen Maastricht (even) uit de anonimiteit

Uitzonderingen zijn er altijd. Neem de Maastrichtse medewerker van de Belastingdienst die het in 1932 lukte om het leven van arme mensen een beetje makkelijker én leuker te maken. Daarvan zag hij er namelijk meer om zich heen dan hem lief was. In datzelfde jaar begon hij met familieleden met het vullen van kerstpakketten om deze armen toch een prettige kerst te geven. Zo is Stichting Stille Armen Maastricht ontstaan, al had die toen nog een andere naam. Dat is intussen 82 jaar geleden. De belastingambtenaar is er niet meer. Dat geldt overigens wel voor zijn dochter, die zijn charitatieve werk heeft voortgezet en die daarvoor onlangs een lintje ontving in de Orde van Oranje-Nassau.

Alleen materiële giften

Paul Knols is penningmeester van Stichting Stille Armen Maastricht. Hij vertelt dat stille armen mensen zijn die per se niet willen uitdragen dat ze arm zijn. Ze zullen dan ook niet snel aankloppen voor hulp, in welke vorm dan ook. Hij benadrukt dat de stichting uitsluitend bestaat uit vrijwilligers die zich uitsluitend bezighouden met de verstrekking van materiële giften. Hiertoe ontvangt de stichting onder meer donaties van particulieren, bedrijven en andere stichtingen. Zo heeft Stichting Elisabeth Strouven ook in 2014 weer €5.000,- bijgedragen om de pakketten enkele dagen voor Kerstmis bij de stille armen te bezorgen. Paul ziet dat er in Maastricht elk jaar meer gezinnen zijn die meer kerstpakketten ontvangen. Dat heeft natuurlijk alles te maken met de economische tijd waarin we leven. Vindt de aflevering van de pakketten in volstrekte anonimiteit plaats? In elk geval zo anoniem mogelijk. Wel krijgen de ontvangers zo'n drie weken van tevoren een brief waarin staat op welke datum en rond welk tijdstip het kerstpakket bij hen thuis wordt afgeleverd.

Noodfonds

De namen, adressen en overige informatie van de stille armen worden aangeleverd door mensen die door het jaar heen dicht in hun buurt staan. Paul legt uit dat de samenstelling van een pakket daardoor kan worden aangepast aan de ontvanger. Wie bijvoorbeeld geen varkensvlees eet of wijn drinkt, treft dat product ook niet aan in het pakket. In verband met de groei van het aantal stille armen, worden de pakketten tegenwoordig

samengesteld bij de groothandel. Het verzamelen, inladen en afleveren van de pakketten gebeurt door de circa 55 vrijwilligers van de stichting. Maar hoezeer die ook haar best doet, ze bereikt in feite maar een beperkt deel van de mensen die het echt nodig hebben. Daarom is nu aanvullend een zogenaamd noodfonds opgericht. Hierdoor kunnen arme mensen niet alleen in december, maar ook in de overige maanden van het jaar worden geholpen met materiële giften.

ANBI-status

Paul voegt daaraan toe dat die giften ook daadwerkelijk op hun plek van bestemming aankomen, waarmee hij tegelijkertijd zijn wantrouwen laat blijken rond de gang van zaken bij grote hulpacties waarbij ook grote hulporganisaties zijn betrokken. Hij wil ze echt niet allemaal over één kam scheren, maar hij herinnert aan de aardbevingsramp op Haïti in 2010. Hoelang duurde het toen niet voordat financiële en materiële steun ter plekke arriveerde, als dat al gebeurde. Daarom zal hij ook nooit geld overmaken op bijvoorbeeld het bekende Giro555. Als penningmeester van Stichting Stille Armen Maastricht wil Paul alleen even uit de anonimiteit treden omdat dat in het voordeel kan werken van de mensen voor wie de stichting zich inzet. Compleet anoniem opereren is er tegenwoordig sowieso niet meer bij. Zo heeft Stichting Stille Armen Maastricht de ANBI-status, waarbij ANBI staat voor Algemeen Nut Beogende Instelling. Zulke instellingen moeten voldoen aan een aantal voorwaarden. Een daarvan is de verplichting dat een ANBI sinds 1 januari 2014 op een eigen internetsite onder meer haar doelstellingen, beleidsplan en een financieel jaarverslag publiceert. Zo kan de Belastingdienst controleren welke ANBI betrouwbaar is. Is dat niet het geval, dan wordt het bestaan van de desbetreffende ANBI er niet leuker en ook niet makkelijker op.

Ter vergelijking: in 2013 ontvingen 211 gezinnen in totaal 446 kerstpakketten van Stichting Stille Armen Maastricht. In 2014 groeide dit aantal naar 248 gezinnen en 541 pakketten.

Theo Schuyt over de kracht van geven

Stichting Elisabeth Strouven heeft prof. dr. Theo Schuyt per 1 november 2014 aangesteld als bijzonder hoogleraar Filantropie en Sociale Innovatie. Met deze leerstoel aan de Universiteit Maastricht wil de stichting haar ondersteuningsbeleid wetenschappelijk onderbouwen, vooral op het gebied van duurzaamheid en effectiviteit. Theo Schuyt: 'De projecten die Stichting Elisabeth Strouven ondersteunt, moeten daadwerkelijk zorgen voor een structurele verhoging van het welzijn voor de burgers en samenleving in Maastricht en omstreken. Daar hoort ook bij dat de stichting – zoals ik dat noem – niet lukraak met pepernoten strooit. Dat gebeurt trouwens ook niet. Opbrengsten die voortkomen uit een project worden bijvoorbeeld weer gebruikt voor nieuwe investeringen.' De banden tussen Theo Schuyt en Stichting Elisabeth Strouven zijn niet nieuw. 'In 2005 al benaderde Jan Meijers me met de vraag of ik beleidsadvies wilde geven. Jan Meijers was in die tijd bestuursvoorzitter van Vivre, dat gelieerd was aan de stichting, net zoals Envida dat nu is. Enkele maanden geleden hebben Dik Mol, bestuurder van de Stichting Elisabeth Strouven, en Theo van Ballegooy, bestuurssecretaris van de Stichting Elisabeth Strouven, contact met me opgenomen via de VU in Amsterdam om onder meer het giftenbeleid van de stichting verder te professionaliseren en aan te passen aan de mogelijkheden en eisen van deze tijd.'

Inspiratiebron

Theo Schuyt waardeert de vele particuliere initiatieven in Nederland. Of het nu gaat om vrijwilligerswerk of het steunen van goede doelen. 'Neem als voorbeeld de kastanjeboom in de binnentuin van de woning waarin Anne Frank zich schuilhield tijdens de Tweede Wereldoorlog. Toen in 2005 bekend werd dat de boom ernstig ziek was, werd binnen no time een stichting opgericht om hem alsnog te behouden. Zet drie Nederlanders drie minuten bij elkaar en je hebt een stichting, zeg ik wel eens. Particuliere initiatieven maken overigens al eeuwenlang deel uit van onze volksaard. De kracht van het geven is hier wijdverbreid. Waar die filantropische inslag vandaan komt? Het geloof heeft daar zeker mee te maken. De grootste filantroop aller tijden was misschien wel Jezus, die stierf voor de zonden van anderen. Voor veel gelovige mensen in Nederland was hij door de eeuwen

heen een inspiratiebron en is hij dat nog steeds. Gelovigen – ook niet-christenen – zijn over het algemeen altruïstischer en geven meer dan mensen die niet religieus zijn. Religieuzen voelen – om het zo maar eens uit te drukken – sterker de behoefte om te willen deugen voor de medemens. En in die context: nergens ter wereld zijn er zoveel ouderenhofjes als in ons land. Wat dat betreft past Envida als rechtsopvolger van het Burgerlijk Ambestuur in Maastricht uitstekend in deze traditie.'

Mooi woord, lelijk woord

'Over het algemeen kun je stellen dat het coöperatiegevoel in Nederland weer terug is van weggeweest na het ontstaan van de crisis. Dat is natuurlijk een goede zaak. Alleen: je moet wel altijd een duidelijk onderscheid maken tussen een politieke democratie en een sociale democratie. In een ideale situatie vullen die elkaar aan, maar dat is lang niet altijd zo. Om een voorbeeld te geven: in Voorschoten besloten vrijwilligers om een zogenoemde Cirkelbus voor ouderen in het leven te roepen. Tegen een zeer geringe maandelijkse bijdrage kunnen deze ouderen met de bus boodschappen doen, familie bezoeken, naar de pedicure, enzovoorts. Voorschotense rijschoolhouders leiden de buschauffeurs op en lokale garagehouders zorgen ervoor dat de bus niets mankeert. Vervolgens belt de gemeente op met de vraag of de Cirkelbus niet ook mensen met een beperking kan gaan vervoeren. Dit in verband met de bezuinigingen in de zorg. Kijk, en daar gaat het faliekant fout. Want het kan natuurlijk nooit zo zijn dat burgers die het hart op de juiste plek hebben, als onbetaalde gemeenteambtenaren – want dat worden ze in feite – werkzaamheden moeten gaan uitvoeren die onder de directe verantwoordelijkheid vallen van de gemeente. Participatiemaatschappij is een mooi woord, maar het wordt een lelijk woord als de overheid het misbruikt om haar eigen belangen over de hoofden van de burgers heen veilig te stellen.'

Bijdragen

De komende vijf jaar maakt Theo Schuyt een wetenschappelijke analyse voor Stichting Elisabeth Strouven, waaruit een toekomstscenario ontstaat van het ondersteuningsbeleid van de stichting. Een andere bijdrage bestaat uit deelname aan de

verdere professionalisering van het fondsenoverleg in Limburg en Maastricht. Daarbij staat onder meer de vraag centraal in welke vorm fondsen het beste renderen. Ook werkt Theo Schuyt mee aan de verdere ontwikkeling van een internationale leeromgeving rond fondsenwerving ten bate van bedrijven en instellingen.

2.2

Prof. dr. Theo Schuyt is als hoogleraar Filantropische Studies verbonden aan de VU in Amsterdam. In 1993 startte hij het onderzoek 'Geven in Nederland'. Hij is onder meer voorzitter van het European Research Network on Philanthropy (ERNOP) en bestuurslid van het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF).